

„Az ember nem élhet tétlenül”

Óriási eper- és akácfaék őrzik — óvón, féltve — az öreg tanyát. A márciusi délutánon csendes a vidék, csak az arcukat simogató, kellemes szél hallat magáról; meg a környék egy-két kutyája és az a kevéske madár, amelyik már „szólani”, énekelni próbál a közeledő tavaszról. Az esőáztatta, vihar-szaggatta ház előtt kicsi pad, felette csengő az udvari kapun. Amint megnyomjuk, máris kint terem a gazda, s tessékkel befelé bennünket a jó meleg szobába.

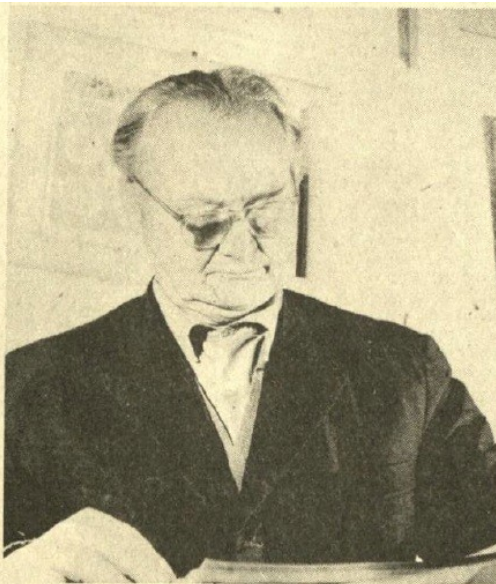
Tanyán vagyunk? Vagy pedig egy városi értelmiségi ember irodaszerű szobájában? Ez itten a kunbaracsi tanyai gazda otthona, vagy egyik fővárosi alkotó szellemi műhelye? Bizony, ha az ember csak úgy bekötött szemmel csöppent volna be ide, aligha találná ki az igazat egykönnyen.

Televízió, rádió, lemezejátszó, magnetofon. És kép a falon: nagyméretű olajfestmény. Könyvek, folyóiratok, újságok garma-dával. Például a Pallas Lexikon teljes nagy sorozata. Az Operakalauz. Gyümölcsészeti, borászati szakkönyv. Földgömb a szekrény tetején. Kényelmes fotelekben üldögélünk beszélgetés közben; vigyázunk lábunk alatt a szőnyegre. Ha kinézünk az ablakon, a jellegzetes, hangulatos kunbaracsi tájban és a ragyogó kék égből gyönyörködünk. Valójában azonban inkább csak gyönyörköd-nének. Ha a házigazdánkra nem kellene oly annyira odafigyelni. De rá kell figyelni: minden érdekes, izgalmas, amit mond.

□ □ □

Az emlékek, melyeket felelevenít. Hogy az ókéskei jobbágy-sarjak, a szülei miként küszködtek annak idején élettel, sorssal, természettel, háborús időkkel. Megélhetési gondokkal. Hogy az apja miként tanult meg írni—olvasni a börtönben a rendszeres fél adag kosztjéért. A régi Újkol-légium, ahová iskolába járt. „Is-merték Magyar Ilonkát, a csodá-

● Bagó Lajos a sok elismerést kifejező oklevelek emlékek között a kunbaracsi tanyájában

latos tanítónőt, aki elsőnek kapott negyvenöt után Kossuth-díjat? Nos, neki sokat köszönhetek.” Ilyeneket kérdez, mond a házi-gazdánk: Bagó Lajos, a kunba-racsi tanyai ember.

Messzire néz, elgondolkozva, azután ezt mondja:

— Az apám aztán tudott küz-den, akarni, cselekedni. Erős aka-ratú, nagy elszántságú ember volt. Egyszer — mesélt róla sokszor — felkerekedett és elment Mathiasz Jánoshoz, aki akkor már hírne-ves ember volt. Beállított és azt mondta: szólóval akar foglalkoz-ni, segítsen neki. És a nagy ku-tató-kísérletező támogatta is. Meglátta benne az okos gazdálko-dót.

— Ismerte Kocsis Pali bácsit is? — kérdezem.

— De mennyire! Évtizedeken át járt ide hozzám; először ke-rékpáron, azután pedig autón. Mondjak róla érdekes dolgot? Egyszer szőlészeti szakkönyvet kértem tőle, mire ő nevetett: Szakkönyv? Az ugyan nincsen! Igen: tudja hány év telt el, amíg a Kozma Pál tudós könyvét meg-szerezhettem, elolvashattam? Na, de hagyjuk a múltat!

Azt mondja, hagyjuk a múltat, ám azért kissé elidőzik még az egyik példaképénél, aki nagy ha-tással volt rá: Mészöly Gyula akadémikusról szól elragadtatás-sal, hosszan, sokáig: Csodálatos ember volt — hangoztatja —, engem valósággal lenyűgözött a tudásával.

□ □ □

Ami azt illeti, ő sem panaszkodhat: nem maradt éppen tudás nélkül, sőt. Könyvek százait ol-vasta el, tanulmányozta sorban. Amikor azt kérdezem, mit olva-sott legszívesebben, így válaszol:

— Mindenfélét. Én soha, sem-mire nem mondtam, hogy engem nem érdekel. Miért is mondtam volna, hiszen sóvárogtam — ma is — a tudásért, az újabb és újabb ismeretekért. Azért fabrikáltam csillagászati távcsövet, ezért szer-kesztettem mikroszkópot, ezért tartottam mindig kéznél a térké-pet, a földgömböt. Ennek érde-kében járattam lapokat, folyóira-tokat. Azt tartottam mindig: az ember nem élhet tétlenül.

— De hiszen vetem közbe gyor-san — ön kétezer-nél több hibri-

det törzskönyvezett le itt a szőlő-jében! A „Baracsi rubint” például az egyik büszkesége! Hát már ele-ve nem lehetett tétlen!

Erre a közbeszólásomra sietve reagál:

— Az más. Az a munka, a hi-vatás. Én arra gondoltam, hogy az ember mit kezdjen a szabad idejével. Amikor sokan csak úgy „lóganak”, „tétlábolnak”, céltala-nul ücsörögnek vagy jönnek-men-nek. Az ilyesmit elítélem. Az em-ber cselekvésre született, tépelő-désre, tündődésre, gondolkodásra. Arra, hogy örökké keressen, ku-tasson, hogy újra és újra rájöjjön valami újra, hogy eljusson új fel-ismerésekhez.

— S a pihenés? Az talán nem fontos?

A hatvanhat esztendő férfi e-re ezt mondja:

— Pihenni nem csak úgy lehet, hogy lógtatja az ember a lábát. S főleg nem csak úgy, hogy ki-kapcsoljuk az eszünket. Én ak-or pihenek, ha változatos az el-foglaltságom. Meg persze akkor igazán, ha lelkesít az, amivel fog-lalkozom.

□ □ □

Körülnézek közben ismételtlen. Az asztalon az Élet és Tudomány legújabb száma, kinyitva. Olva-som a cikk címét: „Hogyan mű-ködik a kvarcóra?” Mellette az Ezeremester, az Univerzum egy-egy száma stb.

Tovább beszélgetünk. Csak ámulok, mennyi minden érdekli Lajos bácsit. Ime, néhány téma, ami szóba került ezen a délutá-non, csak úgy emlékeztetből: a la-tin nyelv mennyire él még; Má-ria Terézia tizennyolcadik szá-zadi telepítései; a vallás és a filo-zófia kapcsolata; újabb pedagó-giai törekvések stb.

Legalább ilyen sokat elárul az, amit Bagó Lajos kapcsolatairól megtudok. A falu ezerkétszáz la-kója közül eddigi életében leg-alább háromszázzal szoros kap-csolatban állt. Vendégül látta az ország különböző részeiből érke-zett embereket. Olykor politiku-sokat, tudósokat, ismert személyi-ségeket is. Egyikőjük ezt írta be emlékül az itt látottakról, a kör-nyezetről: „Ez egy darab Ma-gyarország”.

Varga Mihály